

سرفصل درس «علم معانی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

علم معانی از علوم بلاغت است که با فراگیری این علم دانش آموخته می تواند با ویژگیهای ساختارهای جمله عربی که بر اساس مقتضای حال ساخته شده و معانی اولیه و ثانویه آن آشنا شود، دانش آموخته در این درس با زیبایی شناسی جمله های ادبی آشنا می شود و در نهایت بستر لازم برای فهم و درک اعجاز ادبی قرآن برای او فراهم می آید.

نام درس: علم معانی				مشخصات درس
اهداف/ پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: دانش آموخته در این درس ضمن آشنایی با ساختار جمله های ادبی و وجوه مختلف جمله از قبیل خبری و انشایی بتواند زیبایی این جملات را درک نموده و متناسب با مقتضای حال ساختارهای ادبی را بفهمد و بکار گیرد و با آموخته های علم صرف و نحو امکان کاربست را تجربه می کند و در نهایت به فهم اعجاز ادبی قرآن پی میبرد				نوع درس: نظری / عملی تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۴۸ ساعت پیشنیاز: نحو کاربردی ۳
				شایستگی اساسی:
سطح ۳	سطح ۲	سطح ۱	ملاک ها	
دانشجو بتواند تشخیص دهد کدام جمله و ساختار مطابق مقتضای حال مخاطب باشد.	دانشجو بتواند معانی ثانویه جمله ها را تشخیص دهد.	دانشجو بتواند معانی اولیه جمله ها را بداند.	شناخت معانی اولیه و ثانویه جمله ها و انشایی و خبری	
دانشجو بتواند وجوه زیبایی جمله را تشخیص دهد و بکار ببندد.	دانشجو بتواند میارهای زیبایی جمله را تشخیص دهد.	دانشجو قادر باشد علل زیبایی جمله ها را تشخیص دهد.	شناختن جمله زیبا و مطابق مقتضای حال مخاطب	
پی بردن به اعجاز قرآن	درک کردن موقعیت ویژگیهای بلاغی در قرآن	تشخیص ویژگیهای بلاغی	زیباییهای بلاغی قرآن	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

نوبت بحث	محتوای درس	تکالیف یادگیری	تکالیف عملکردی
اول	تعریف فصاحت، فصاحت کلمه فصاحت کلام، فصاحت متکلم، تعریف بلاغت، بلاغت کلام، بلاغت متکلم.	در هر هفته آیات و اشعاری که دارای ویژگیهای بلاغی باشد در کلاس زیر نظر استاد حل شود تا دانشجو توانایی تشخیص آن ویژگیها را پیدا کند	پس از شناخت ویژگیهای بلاغی ساختارهای عربی دانشجو مکلف است آن ویژگیها را در آیات و اشعار تشخیص دهد و از وجودش در آن ساختارها لذت برد و بتواند از آن در کلامش استفاد کند(این مطلب برای تمام هفته ها صادق است)
دوم	تعریف علم معانی، تعریف خبر وانشاء ، دو طرف اسناد، اهداف اصلی و ثانوی خبر.		
سوم	اقسام خبر مطابقت مقتضای ظاهر با حال مخاطب، مؤکدات خبر، ذکر موارد مهم خروج خبر از مقتضای ظاهر .		
چهارم	- اقسام انشاء طلبی و غیر طلبی، تعریف انشاء طلبی، تعریف امر، صیغه های امر، موارد مهم خروج امر از معنی اصلی.		
پنجم	- تعریف نهی، ذکر صیغه های نهی، موارد مهم خروج نهی از معنی اصلی، تعریف استفهام، معنی تصور و تصدیق.		
ششم	- اقسام ادوات استفهام از نظر تصور و تصدیق، موارد مهم خروج ادوات استفهام از معنی اصلی.		
هفتم	- موقعیت مسند الیه، موارد مهم حذف مسند الیه ، موارد مهم ذکر مسند الیه.		
هشتم	اغراض تعریف مسند الیه با ضمیر، اغراض وضع مضمیر موضع اسم ظاهر، وضع اسم ظاهر موضع مضمیر.		

		نهم	تعریف مسند الیه به اسم اشاره و به موصول و اغراض مهم آنها.
		دهم	موارد مهم تقدیم مسند و تاخیر آن .
		یازدهم	موارد مهم ذکر و حذف مسند ، موارد تعریف و تنکیر مسند .
		دوازدهم	احوال متعلقات فعل .
		سیزدهم	تعریف قصر، انواع قصر، انواع قصر از نظر صفت یا موصوف بودن محصور یا محصور علیه.
		چهاردهم	تعریف وصل و فصل ، مواضع مهم فصل، مواضع مهم وصل.
		پانزدهم	تعریف ایجاز و اطناب و مساوات، ایجاز قصر ، موارد مهم ایجاز حذف.
		شانزدهم	اطناب و انواع آن

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

ارائه درس توسط استاد با مثال و تشریح به شیوه مشارکتی در کلاس صورت می گیرد و شایسته است استاد دانشجویان را به بحث و گفتگو فراخواند و حل تمرین توسط دانشجو خارج از کلاس صورت می پذیرد و در کلاس استاد به اشکالات دانشجویان پاسخ می گوید.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی: متناسب با نیاز دانشگاه فرهنگیان ضرورت دارد کتاب جدید تالیف شود.

منبع فرعی:

۱. جواهر البلاغه، احمد هاشمی، افست ایران.
۲. البلاغه الواضحه، علی الجارم، مصطفی امین.
۳. معانی بیان، غلام حسین آهنی، انتشارات قرآن.
۴. علوم البلاغه، مصطفی المراغی، انتشارات مصر.
۵. البلاغه فی ثوبها الجدید، بکری شیخ امین، انتشارات دار العلم للملایین
۶. من بلاغة النظم العربی عبد العزیز عبد المعطی، اشارات عالم الکتب بیروت.

۷. المسائل البلاغیه الهامه، محمد فاضلی ، انتشارات سمت.

۸. شرح مختصر المعانی، تفتازانی. افست ایران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی:

پژوهش : ۵ نمره (انتظار می رود استاد برای توانمندسازی مهارت‌های پژوهشی، دانشجویان را در چارچوب مباحث علم معانی به منابع فرعی و نیز متون ادبی از قبیل قران کریم، نهج البلاغه، متون ادعیه و دیوانهای شعر ارجاع دهد).

ارزشیابی پایانی ۱۵ نمره

ارزشیابی فرآیند: ۵ نمره

